

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญของปัญหา

ภายใต้การดำเนินงานของบริษัทอินเดียตะวันออก (East India Company: EIC) อังกฤษให้ความสนใจหมู่เกาะอินเดียตะวันออก (East India Archipelago) มาเป็นเวลานาน ซึ่งในช่วงเวลา ก่อนที่จะเข้ามาปกครองชาวใน ค.ศ.1811-1816 อังกฤษต้องเผชิญกับคู่แข่งที่สำคัญไม่ว่าจะเป็น สเปน โปรตุเกส โดยเฉพาะฮอลันดาที่ดำเนินงานภายใต้บริษัทอินเดียตะวันออก (The United East Indies Company หรือ Verenigde Ven Oost Indische Compagnie: VOC) ทั้งนี้เพราะตั้งแต่ คริสต์ศตวรรษที่ 17 ฮอลันดามีอิทธิพลอย่างมากในบริเวณหมู่เกาะอินเดียตะวันออก รวมไปถึง บริเวณคาบสมุทรมาเลย์ (Malay Peninsula) ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ฮอลันดาประสบความสำเร็จใน การลดอิทธิพลสเปนและโปรตุเกสที่มีต่อดินแดนในบริเวณนี้ รวมไปถึงการได้รับความร่วมมือจาก สุลต่านแห่งรัฐยะโฮร์ (Johore หรือ Jahor) จนสามารถยึดเมืองมะละกาได้ใน ค.ศ.1641 ตั้งแต่นั้น มาฮอลันดาสามารถควบคุมการค้าของเมืองท่าต่างๆในช่องแคบมะละกา (Straits of Malacca) และ ช่องแคบซุนดา (Straits of Sunda) ไว้แต่เพียงผู้เดียว รวมทั้งยังสามารถผูกขาดการค้าส่วนใหญ่ใน บริเวณหมู่เกาะอินเดียตะวันออกได้อย่างมั่นคง'

จากการที่ฮอลันดามีอิทธิพลอย่างมากในบริเวณหมู่เกาะอินเดียตะวันออกและคาบสมุทร มาเลย์ ผลจากการกีดกันทางการค้าของฮอลันดาถือเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ปลายคริสต์ ศตวรรษที่ 17 – คริสต์ศตวรรษที่ 18 อังกฤษลดความสนใจในบริเวณหมู่เกาะอินเดียตะวันออกลง ภายหลังจากที่ฮอลันดาขับไล่อังกฤษออกจากบันเต็น (Banten) นอกจากนี้ยังน่าจะเป็นผลมาจากการ ที่อังกฤษเริ่มให้ความสำคัญกับการค้าในอนุทวีปอินเดีย ทั้งนี้เพราะการค้ากับอินเดียนั้นได้นำผล กำไรมาสู่อังกฤษอย่างมาก

อย่างไรก็ตาม ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 อังกฤษกลับมาให้ความสนใจในบริเวณหมู่เกาะ อินเดียตะวันออกอีกครั้ง ซึ่งมีหลายสถานการณ์ที่ทำให้อังกฤษมีอิทธิพลในบริเวณนี้มากขึ้น ในขณะที่ อิทธิพลของฮอลันดาในบริเวณนี้เริ่มเสื่อมลง ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเกิดสงครามนโปเลียน (Napoleonic War) เมื่อฝรั่งเศสเข้ามายึดครองฮอลันดาในปี ค.ศ.1795-1814 ทำให้กษัตริย์ของ

---

¹ ภูวคณ ทรวงประเสริฐ, อินโดนีเซีย: อดีตและปัจจุบัน (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 45.

ฮอลันดา คือ พระเจ้าวิลเลิมที่ 5 (King Willem V) เสด็จลี้ภัยไปที่อังกฤษ พระองค์ทรงมอบหมายให้อังกฤษรับช่วงในการดูแลอาณานิคมของฮอลันดา การเสื่อมอำนาจของฮอลันดาในบริเวณนี้ทำให้ อังกฤษเข้ามามีบทบาทในอาณานิคมของฮอลันดา ตัวอย่างเช่น มะละกา หมู่เกาะโมลุกกะ (Maluku หรือ Moluccas) รวมทั้งเกาะชวา

ในการเข้ามาปกครองชาวของอังกฤษตั้งแต่ ค.ศ. 1811-1816 ลอร์ด มินโต (Lord Minto) ผู้ว่าการของอังกฤษประจำเบงกอล (Governor General of Bengal) ได้มอบหมายให้ โทมัส แสตมฟอร์ด แรฟเฟิลส์ (Thomas Stamford Raffles) เป็นผู้ปกครองเกาะชวาในฐานะรองผู้ว่าการประจำชวา (Lieutenant-governor of Java)* ภายใต้การปกครองของแรฟเฟิลส์นั้น นโยบายต่างๆ ที่นำมาใช้ ได้นำความเปลี่ยนแปลงมาสู่เกาะชวาอย่างมาก ทั้งการจัดการบริหารราชการ การปฏิรูประบบศาลยุติธรรมและนโยบายการปฏิรูปที่ดิน (Land Rent System) โดยเฉพาะนโยบายที่จะลดบทบาทของผู้นำชาวพื้นเมือง (regent) หรือบูปาคี (Bupati)** นับว่าเป็นการค่อยๆ ทำลายอิทธิพลขององค์กรชาวพื้นเมืองที่มีอำนาจมากในสังคมชวา อีกทั้งแรฟเฟิลส์ยังเป็นผู้ปกครองที่พยายามเข้าถึงชาวพื้นเมือง โดยการศึกษาค้นคว้าประวัติความเป็นมา วิธีการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวพื้นเมืองชวาด้วย

ในการศึกษานี้ จะศึกษาถึงสถานการณ์ต่างๆ ที่ทำให้ในที่สุดอังกฤษสามารถยึดครองเกาะชวาได้ รวมไปถึงการปกครองชาวของแรฟเฟิลส์ในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในลักษณะที่เป็นภาพรวม รวมทั้งมุมมองของเขามที่มีต่อชาวชวารวมไปถึงการปกครองของฮอลันดา ตลอดจนปฏิกิริยาของชาวชวา ทั้งนี้เพราะการเข้ามาปกครองชาวของอังกฤษนั้นอาจเป็นจุดเริ่มต้นที่จะทำให้เกิดความเคลื่อนไหวทั้งภายในเกาะชวาที่กระทบไปถึงในหมู่เกาะอินเดีซตะวันตกและคาบสมุทรมลายูในเวลาต่อมา

---

* ตำแหน่งรองผู้ว่าการประจำชวานั้นถือเป็นตำแหน่งที่มีอำนาจสูงสุดในการบริหารงานภายในเกาะชวา เป็นตำแหน่งที่ขึ้นตรงกับผู้ว่าการของบริษัทอินเดียตะวันตกที่เบงกอล

** หมายถึงเจ้าหน้าที่ชาวพื้นเมืองที่ฮอลันดาตั้งให้เป็นหัวหน้าเขตการปกครองพื้นที่ต่างๆ ทำหน้าที่เป็นเสมือนตัวแทนกลางในการติดต่อระหว่างประชาชนทั่วไปกับรัฐบาลของฮอลันดา โดยบุคคลที่เป็นผู้นำชาวพื้นเมืองนั้น จะเป็นได้ทั้ง เจ้าพื้นเมือง ชนชั้นนำในชวาหรือปรียาอี (Priyayi) ขุนนางในราชสำนัก หรือแม้กระทั่งชาวจีนที่มีฐานะดี โดยจะมีชื่อเรียกต่างกันไปตามสถานะ และท้องถิ่นนั้นๆ

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษา:

1. ปัจจัยและบริบททางประวัติศาสตร์ของการที่อังกฤษเข้าปกครองชาว
2. บทบาทและนโยบายของโทมัส แสตมฟอร์ด แรฟเฟิลส์ในการปกครองชาว
3. ทศนิยมและปฏิกริยาของคนพื้นเมืองค่อนโยบายและการปกครองของแรฟเฟิลส์

3. วิธีการศึกษา

ในการศึกษานี้จะศึกษาถึงบทบาทของ แสตมฟอร์ด แรฟเฟิลส์ ในบริบทของการขยายตัวของบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษในชวาตั้งแต่ ค.ศ.1811-1816 โดยจะใช้เอกสารต่างๆที่สำคัญคือ หลักฐานของแรฟเฟิลส์และครอบครัวของเขา รวมทั้งบันทึกของผู้ร่วมงานและชาวต่างชาติคนอื่นๆที่ร่วมสมัยเดียวกับแรฟเฟิลส์ นอกจากนี้ยังมีหลักฐานที่เป็นบันทึกของชาวพื้นเมือง รวมไปถึงงานหรือบทความต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์

4. การทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถแบ่งการศึกษาออกได้ดังนี้

4.1. การศึกษาและการวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น

4.1.1 งานเกี่ยวกับชีวประวัติของแรฟเฟิลส์

งานเขียนในลักษณะนี้จะศึกษาชีวประวัติของแรฟเฟิลส์ ตั้งแต่ชีวิตครอบครัวไปจนถึง การเริ่มทำงานให้กับบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษตั้งแต่ ปีนี้ง มะละกา เกาะชวา เกาะสุมาตรา จนกระทั่งแรฟเฟิลส์ถึงแก่กรรม โดยมากงานเขียนประเภทนี้จะรวบรวมเอกสารทางราชการจดหมายตอบโต้ระหว่างแรฟเฟิลส์กับผู้ที่เบงกอล เจ้าหน้าที่ในบริษัท หรือแม้กระทั่งเจ้าหน้าที่ของบริษัทอินเดียตะวันออกที่ลอนดอน ซึ่งรวบรวมอยู่ในเอกสารของบริษัทอินเดียตะวันออกที่เบงกอลที่เกี่ยวกับเกาะชวา เช่น บันทึกของบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษประจำชวา (Java Factory Records) หรือเอกสารที่รวบรวมหลักฐานเกี่ยวกับแรฟเฟิลส์ เช่น เอกสารที่รวบรวมงานเขียนเกี่ยวกับแรฟเฟิลส์ (Raffles Collections) เป็นต้น

งานเขียนประเภทนี้นอกจากจะรวบรวมหลักฐานชั้นต้นไว้จำนวนมากแล้ว ยังอธิบายบริบททางประวัติศาสตร์ ผ่านช่วงชีวิตของแรฟเฟิลส์ เช่น การอธิบายถึงเหตุการณ์ที่นำไปสู่การยึดครองปีนัง มะละกา สิงคโปร์ เป็นต้น เนื่องจากเป็นงานที่มีการอ้างอิงถึงหลักฐานชั้นต้นไว้จำนวนมาก จึงมีประโยชน์ต่อผู้ศึกษาในการอ้างอิงถึงบริบทประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของผู้ศึกษา และหลักฐานชั้นต้น ตัวอย่างของเอกสารประเภทนี้เช่น

1. Boulger, Demetrius Charles. *The Life of Sir Stamford Raffles*. Amsterdam: Pepin Press, 1999.

การศึกษานี้บูลเจอร์ (Boulger) ได้พูดถึงบทบาทของแรฟเฟิลส์ ตั้งแต่ครอบครัว ก่อนที่จะเข้ามาทำงานกับบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษ และการทำงานของเขาในฐานะเจ้าหน้าที่ของบริษัทอินเดียตะวันออกตั้งแต่ที่ เกาะปีนัง การทำงานที่มะละกา รวมทั้งเหตุการณ์ต่างๆก่อนที่อังกฤษจะเข้ามายึดครองชวา โดยความพยายามของอังกฤษในการยึดครองเกาะชวา ตลอดจนช่วงเวลาตั้งแต่ ค.ศ. 1811 - 1816 ที่แรฟเฟิลส์เข้ามาปกครองชวา และการโจมตีแรฟเฟิลส์ของ พันเอก โรเบิร์ต ไรลโล กิลเลสปี (General Robert Rollo Gillespie) ในเรื่องการทำงานของแรฟเฟิลส์ในเกาะชวา จนกระทั่งการเดินทางกลับสู่อังกฤษ การปกครองสุมาตราตะวันตก และที่เป็นกูเลน* (Bencoolen หรือ Bengkulu) ในส่วนของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชวานั้น มีการกล่าวถึงการเข้ามาปกครองของเซอร์มัน วิลเลียม ดานเดลส์ (Herman Willem Daendels) ซึ่งอยู่ภายใต้การสนับสนุนของฝรั่งเศสและมีจุดประสงค์ที่จะต่อต้านอังกฤษ ประเด็นที่น่าสนใจคือ ความสนใจของแรฟเฟิลส์ที่มีต่อบริเวณใกล้เคียง เช่น บอร์เนียว (Borneo) ดินแดนรอบๆเกาะชวา รวมไปถึงการสร้างความสัมพันธ์กับสุลต่าน นอกจากนี้ยังมีการอธิบายถึงความพยายามปราบปรามความไม่สงบของชาวพื้นเมืองในที่ต่างๆ เพื่อให้ยอมรับในอำนาจของอังกฤษ เช่น ปาเล็มบัง (Palembang) เซมารัง (Semarang) และชอกยาการ์ตา (Yogyakarta)

2. Wurtzburg, C.E. *Raffles of the Eastern Isles*. London: Hodder and Stoughton, 1954.

การศึกษาของ ซี.อี. เวอร์ทซ์เบิร์ก (C.E. Wurtzburg) เป็นการศึกษาชีวประวัติของแรฟเฟิลส์ ตั้งแต่เริ่มแรก แต่งานชิ้นนี้มีความแตกต่างจากของบูลเจอร์ เพราะเป็นการศึกษาโดยการใช้วิธีลำดับเหตุการณ์ว่า ในแต่ละปีแรฟเฟิลส์ได้ปฏิบัติงานหรือมีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นบ้าง เช่น มีการศึกษาการทำงานของแรฟเฟิลส์ที่เกาะชวา ตั้งแต่ ค.ศ.1811 จนถึง ค.ศ.1816 เป็นต้น จากการศึกษาของ

---

* เป็นกูเลนอยู่บนเกาะสุมาตรา อังกฤษสามารถครอบครองได้ตั้งแต่ ค.ศ.1684

เวอร์ทซเบอร์กทำให้ผู้ศึกษาได้ทราบรายละเอียดในการปฏิบัติงานของแรฟเฟิลส์ ทั้งก่อนและหลัง การการเข้ามาปกครองเกาะชวามากยิ่งขึ้น

4.1.2. งานเขียนของนักประวัติศาสตร์ที่สนใจบทบาทของแรฟเฟิลส์ เช่น งานของจอห์น บาสติน (John Bastin)

อาจกล่าวได้ว่า จอห์น บาสติน เป็นนักประวัติศาสตร์ที่มีความสนใจประวัติศาสตร์ชีวิตของ แรฟเฟิลส์อย่างมาก จะเห็นได้จากการที่เขาได้พยายามรวบรวมหลักฐาน เอกสารร่วมสมัย อันเกี่ยวกับบทบาทของแรฟเฟิลส์ นอกจากจะรวบรวมหลักฐานร่วมสมัยแล้ว บาสตินยังศึกษาถึง บทบาทการทำงานของแรฟเฟิลส์ในหลายประเด็นที่มีความน่าสนใจ เช่น

1. Bastin, John. *Raffles' Ideas on the Land Rent System in Java and Mackenzie Land Tenure Commission*. S'-Gravenhage: Martinus Nijhoff, 1954.

การศึกษาของจอห์น บาสตินนี้ มาจากบทความของเฮช.อาร์.ซี ไรท์ (H.R.C. Wright) ที่ชื่อว่า *Muntinghe's Advice to Raffles on the land question in Java* ซึ่งจอห์น บาสติน กล่าวว่า การศึกษานี้เป็นการวิเคราะห์ระบบการเช่าที่ดินของชาวในช่วง ค.ศ. 1811-1814 ซึ่งเขาหวังว่าจะมีการวิเคราะห์ในช่วง ค.ศ. 1814-1816 ต่อไป² จากบทความนี้จะเห็นว่ามีกรอบถึงแนวคิดที่ แรฟเฟิลส์นำมาใช้ในการจัดตั้งระบบการเช่าที่ดินในชวา ซึ่งถือเป็นผลงานที่สำคัญในระหว่างที่เขา ปฏิบัติงานที่เกาะชวา โดยจะกล่าวถึงความขัดแย้งระหว่างทฤษฎีที่เสนอโดย เคิร์ก ฟาน โฮเกนดอร์พ (Dirk Van Hogendorp) และเนเดอร์เบอร์ก (Nederburgh) ที่นำเสนอในช่วงเวลา 10 ปี ก่อนที่แรฟเฟิลส์จะเข้ามาปกครองเกาะชวา นอกจากนี้ยังกล่าวถึงระบบการเช่าที่ดินของเบงกอล ทั้งนี้เพราะการที่จะเข้าใจแนวคิดของแรฟเฟิลส์เกี่ยวกับระบบการเช่าที่ดินในชวานั้น ควรที่จะ เข้าใจระบบที่อังกฤษใช้ในเบงกอลก่อน โดยกล่าวถึงความแตกต่างของระบบชามินดารี (Zamindari) และระบบไรยอทวาริ (Ryotwari) ซึ่งทั้งสองระบบนี้ถือเป็นระบบที่มีความสำคัญในการพัฒนาแนวคิดของแรฟเฟิลส์เกี่ยวกับการนำระบบการเช่าที่ดินมาใช้ในชวา

นอกจากจะพูดถึงที่มาของแนวคิดของระบบการเช่าที่ดินในชวาแล้ว ได้อธิบายโดยเริ่มจาก แนวคิดของลอร์ด มินโต รวมทั้งการดำเนินงานของแรฟเฟิลส์ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจการดำเนินงาน ของแรฟเฟิลส์ ในเรื่องของการจัดการระบบการเช่าที่ดินมากขึ้น ทั้งนี้เพราะตลอดระยะเวลาที่

²John Bastin, *Raffles' Ideas on the Land Rent System in Java and Mackenzie Land Tenure Commission* (S'-Gravenhage: Martinus Nijhoff, 1954), p. v.

แรฟเฟิลส์เข้ามาปกครองเกาะชวา เขาพยายามที่จะปรับปรุงนโยบายการเช่าที่ดินอยู่ตลอด บทความนี้จะช่วยให้เข้าใจในเรื่องการจัดการเรื่องที่ดินของแรฟเฟิลส์ ที่ถือเป็นนโยบายสำคัญประการหนึ่งในการปกครองชวา

2. Bastin, John. "Raffles and British Policy in The Indian Archipelago, 1811 – 1816," in *Journal of the Malayan Branch of the Royal Asiatic Society*. 27 (1954): 84 -119.

บทความของจอห์น บาสติน นี้จะศึกษาเฉพาะดินแดนในหมู่เกาะอินเดียนตะวันออก ในช่วงเวลาที่แรฟเฟิลส์ปกครองอยู่ที่เกาะชวา โดยกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างแรฟเฟิลส์กับดินแดนต่างๆ เหล่านั้น โดยเฉพาะปาเล็มบัง บอร์เนียว ซึ่งจะมีประโยชน์อย่างมากในการศึกษาถึงการทำงานของแรฟเฟิลส์ขณะที่ยังอยู่ที่ชวา โดยเฉพาะเรื่องความสัมพันธ์กับหมู่เกาะต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงที่มาของการดำเนินงานของแรฟเฟิลส์ก่อนและหลังจากการคืนเกาะชวา ที่ต่อมาจะนำไปสู่การได้สิทธิในการเช่าเกาะสิงคโปร์อีกด้วย

4.2. เอกสารร่วมสมัยเดียวกับแรฟเฟิลส์ แบ่งออกเป็น

4.2.1. งานเขียนของแรฟเฟิลส์

Raffles, Thomas Stamford. *History of Java*, 2 vol. Kuala Lumpur: Oxford University Press, 1982.

ถือเป็นงานเขียนประวัติศาสตร์อินโดนีเซียที่สำคัญเล่มหนึ่ง แรฟเฟิลส์ได้เขียนและตีพิมพ์ใน ค.ศ.1817 เหตุผลส่วนหนึ่งในการเขียนนั้น จอห์น บาสติน ได้อธิบายไว้ว่า แรฟเฟิลส์ต้องการแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการบริหารงานของอังกฤษในชวา กับการบริหารงานของฮอลันดาที่มีนโยบายที่กดขี่และทารุณ โดยแรฟเฟิลส์ได้วิเคราะห์การปกครองของฮอลันดาตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 – ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19³ นอกจากจะกล่าวถึงนโยบายของฮอลันดาแล้วยังให้ภาพประวัติศาสตร์ชวาตั้งแต่ก่อนการเข้ามาของตะวันตก เรื่อยมาจนถึงช่วงที่อังกฤษเข้าปกครอง โดยแรฟเฟิลส์พยายามที่จะอธิบายทั้งในเรื่องของประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ มานุษยวิทยา โบราณคดี รวมไปถึงภาษาชวา ผู้ศึกษาสามารถใช้ประโยชน์จากงานเขียนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของชวา ดินแดนต่างๆในชวา ทรัพยากร กฎหมาย การปกครองชวาระหว่างที่อังกฤษปกครอง นับว่างานเขียนชิ้นนี้มีประโยชน์อย่างมากต่อผู้ที่ศึกษาประวัติศาสตร์ชวา

³Stamford Raffles, *History of Java vol 1* (Kuala Lumpur: Oxford University Press, 1982), p. xvii.

4.2.2. งานเขียนของผู้ที่ร่วมสมัยเดียวกับแรฟเฟิลส์

1. Raffles, Lady Sophia. **Memoir of the Life and Public Service of Sir Thomas Stamford Raffles.** Singapore: Oxford University Press, 1991.

งานชิ้นนี้เป็นการบันทึกเรื่องราวชีวิตของแรฟเฟิลส์ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับงานเขียนชีวประวัติ โดยเริ่มตั้งแต่ช่วงชีวิตของแรฟเฟิลส์ในช่วงต้น เรื่อยมาจนถึงแก่กรรม ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากผู้ร่วมงานที่มีความสนิทสนมกับแรฟเฟิลส์หลายคนเช่น เช่น กัปตัน โทมัส ออธด์ ทราเวอร์ (Captain Thomas Otho Travers) วิลเลียม บราวน์ แรมเซย์ (William Brown Ramsay) ในการให้คำแนะนำจดหมายโต้ตอบกันระหว่างเขากับแรฟเฟิลส์ ตลอดช่วงเวลาที่เขาทำงานให้กับบริษัทอินเดียตะวันออก นอกจากจดหมายของ แรฟเฟิลส์แล้ว ยังมีคำประกาศต่างๆ รวมไปถึง เอกสารราชการ ในช่วงที่แรฟเฟิลส์ปกครองทั้งที่มะละกา เกาะชวา เกาะสุมาตรา และสิงคโปร์ ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้ข้อมูลต่างๆ ในช่วงเวลาที่ แรฟเฟิลส์ปฏิบัติงานที่เกาะชวามากขึ้น

2. Thom, Major William. **Memoir of the Conquest of Java with the subsequent operations of the British Forces in the Oriental Archipelago.** Singapore: Periplus Edition, 1993.

เป็นบันทึกความทรงจำของ พันตรี วิลเลียม ธอร์น (Major William Thom) ที่กล่าวถึงการปฏิบัติการทางทหารของอังกฤษในการยึดครองเกาะชวา ตั้งแต่การโจมตีที่ปัตตาเวียเรื่อยมาจนสามารถยึดครองเกาะชวาได้ในที่สุด โดยเริ่มจากการเดินเรือของกองทัพเรือของอังกฤษจากเบงกอลมาจนถึงปัตตาเวีย* (Batavia) อีกทั้งอธิบายสภาพการรบที่ปัตตาเวีย ตำแหน่งของทหารในของกองทัพ การเคลื่อนพลผ่านไปยั้งที่ต่างๆ รวมไปถึงการปกครองของแรฟเฟิลส์ บันทึกนี้ยังกล่าวถึงการดำเนินการทางทหารหลังจากการยึดครองเกาะชวาเช่น การยกกองกำลังไปที่ปาเล็มบัง ภายใต้การดำเนินงานของพันเอก กีเลสปี และการแก้ปัญหาความไม่สงบที่ชอกฮาการ์ดา ในส่วนท้ายของบันทึกจะกล่าวถึง ลักษณะทั่วไปของชวา ระบบการเช่าที่ดิน ระบบศาล สภาพสังคมและความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งมุมมองของเขา สามารถนำไปใช้ในการศึกษา ซึ่งงานชิ้นนี้สามารถช่วยให้เห็นสภาพของสังคมและชาวชวาในสายตาของคนอังกฤษที่ไม่ใช่แรฟเฟิลส์อีกด้วย

---

* เป็นเมืองสำคัญที่สุดของเกาะชวามาตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 ตั้งอยู่บนชายฝั่งเหนือของชวาตะวันตก และเป็นที่ตั้งของกรุงจาการ์ตา นครหลวงของประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซียในปัจจุบัน

4.2.3 พงศาวดารชาวหรือบาบัค (babad)

Carey P.B.R (ed.). *The British in Java 1811-1816: A Javanese Account :A Text Edition,English Synopsis and Commentary on British Library Additional Manuscript 12330 (babad Bedhah ing Ngayogyakarta) The British Academy.* London: Oxford University Press, 1992.

Babad Bedhahing Ngayogyakarta เป็นพงศาวดารของชาว โดยบันทึกเหตุการณ์ในช่วงที่ อังกฤษเข้ามาโจมตีขอกยาคาร์ดาในเดือน มิถุนายน ค.ศ.1812 และเหตุการณ์ภายหลังจากการที่ อังกฤษยึดครองพระราชวังได้ ซึ่งในบาบัคมีการแบ่งเป็นบทและสรุปความเป็นภาษาอังกฤษใน ส่วนของรายละเอียดของบาบัคนี้ยังคงเป็นภาษาชาว

Babad Bedhah ing Ngayogyakarta นี้เขียนโดย เจ้าชายอารยา ปานูลาร์ (Pangeran Arya Panular) ในบาบัคนี้บันทึกเหตุการณ์ โดยเริ่มจากอังกฤษโจมตีพระราชวังขอกยาคาร์ดา ใน ค.ศ. 1812 เหตุการณ์ภายในราชสำนักขอกยาคาร์ดาเรื่อยมา จนถึงเดือนพฤษภาคม ค.ศ.1816 ก่อนที่ฮอลันดาจะกลับเข้ามาปกครองชาวอีกครั้ง ในเดือน สิงหาคม ค.ศ.1816 ซึ่ง เจ้าชายปานูลาร์ พยายามแสดงให้เห็นภาพของความวุ่นวายทางการเมืองที่มีผลต่อนครรัฐ* ขอกยาคาร์ดา อันเกิดจาก ความแตกแยกภายในราชสำนัก เป็นผลจากภายในราชสำนัก แบ่งเป็นสองฝ่ายระหว่างฝ่ายที่ สนับสนุนเจ้าชายรัชทายาท กับผู้สนับสนุนสุลต่านฮาเม็งกูบูโวโนที่ 2 (Sultan Hamenkubuwana II) ซึ่งเจ้าชาย ปานูลาร์ อยู่ในฝ่ายที่ให้การสนับสนุนเจ้าชายรัชทายาท

นอกจากนี้ บาบัคยังบรรยายถึงการดำเนินการของอังกฤษ ในการเข้าโจมตีพระราชวัง ขอกยาคาร์ดาและเหตุการณ์ก่อนการจัดตั้งเจ้าชายรัชทายาทขึ้นเป็นสุลต่านฮาเม็งกูบูโวโนที่ 3 (Sultan Hamenkubuwana III) ที่อังกฤษมีบทบาทสำคัญในการแต่งตั้ง ประเด็นหลักที่บาบัคนี้ ตั้งใจจะนำเสนอคือ ความกล้าหาญของ เจ้าชายปานูลาร์ ในการนำเจ้าชายรัชทายาทหลบเข้าไปอยู่ ในที่ปลอดภัยจากการโจมตีของอังกฤษ แม้ว่าบาบัคนี้จะเน้นเกี่ยวกับตัวผู้เขียนเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็ ยังสามารถเห็นภาพของการเมืองภายในขอกยาคาร์ดา และความสัมพันธ์ของชนชั้นนาระหว่างนคร รัฐขอกยาคาร์ดาและนครรัฐสุระการ์ตา (Surakarta) ด้วย

พงศาวดารชาวเล่มนี้ เป็นเอกสารที่ผู้ศึกษามีความตั้งใจจะใช้เป็นเอกสารหลักในการศึกษา เพื่อให้เห็นภาพและมุมมองของชาวพื้นเมืองส่วนหนึ่ง ที่มีต่อการเข้ามาปกครองของแรฟเฟิลส์ แต่

---

* นครรัฐ ในที่นี้จะใช้กับนครรัฐขอกยาคาร์ดาและนครรัฐสุระการ์ตาเท่านั้น ภายหลังจากที่ทั้งสองนคร รัฐได้แยกออกจากอาณาจักรมะตะรัม (Mataram) ทั้งสองกลายเป็นศูนย์กลางอำนาจ ซึ่งมีฐานะมากกว่ารัฐสุลต่าน อื่นๆ ภายในเกาะชวาและมีความสำคัญต่อประชาชน นอกจากจะมีพระราชวังซึ่งเป็นศูนย์กลางแล้ว ทั้งนครรัฐ ขอกยาคาร์ดาและนครรัฐสุระการ์ตายังถือเป็นเขตปกครองอิสระตลอดเวลาที่อังกฤษเข้ามาปกครองเกาะชวา

เนื่องจากข้อจำกัดในด้านภาษา ทั้งนี้เนื่องจากบักดิงไม่ได้แปลเป็นภาษาอังกฤษ และภาษาที่ใช้ไม่ใช่ภาษาอินโดนีเซีย (Bahasa Indonesia) ในปัจจุบัน มีเพียงการสรุปความเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น ผู้ศึกษาจึงไม่สามารถใช้บักดิงนี้บรรยายให้เห็นถึงการดำเนินงานของอังกฤษต่อนครรัฐชอกยาการ์ตาได้อย่างชัดเจน

5. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้เริ่มต้นด้วยการศึกษาเหตุการณ์ก่อนที่อังกฤษจะเข้ามาปกครองชวาใน ค.ศ.1811 ซึ่งเป็นช่วงการปกครองของฮอลันดา มาจนถึงเมื่ออังกฤษเข้ามาปกครองชวาใน ค.ศ.1811-1816 ที่เจ้าหน้าที่ของอังกฤษเข้ามาปกครองโดยตรง รวมทั้งช่วงเวลาภายหลังจากที่อังกฤษคืนเกาะชวาให้กับฮอลันดา เพื่อพิสูจน์ว่านโยบายของแรฟเฟิลส์มีส่วนทำให้เกิดความเคลื่อนไหวอันจะนำไปสู่การเกิดสงครามชวาใน ค.ศ.1825-1830 รวมไปถึงความเปลี่ยนแปลงภายในหมู่เกาะอินเดียนตะวันออกและคาบสมุทรมลายู

6. แนวเหตุผล ทฤษฎีสำคัญ หรือสมมติฐาน

การปกครองของแรฟเฟิลส์นำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมในเกาะชวา ไม่ว่าจะเป็นการนำเอาระบบการปกครองโดยตรง (Direct Rule) มาใช้ การยกเลิกระบบการเกณฑ์แรงงานโดยกำหนดค่าจ้างแรงงาน การทำลายระบบการส่งส่วยและขนส่งไปให้กับรัฐบาล (Force Delivery) ยกเว้นบริเวณไร่กาแฟและป่าไม้ และที่สำคัญคือ การนำระบบการเช่าที่ดินมาใช้ ซึ่งแรฟเฟิลส์มองว่าระบบนี้จะมีส่วนช่วยให้สังคมชนบทในชวาเจริญขึ้นอันจะมีประโยชน์ต่อการค้าของอังกฤษ

การปกครองของแรฟเฟิลส์แม้จะไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร แต่ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ระหว่างแรฟเฟิลส์กับชนชั้นนำของชวาก็ไม่ได้เป็นไปในทางขัดแย้งเสมอไป แรฟเฟิลส์ได้สร้างความสัมพันธ์อันดีเพื่อที่จะเป็นการเปิดโอกาสให้คนได้ศึกษาประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชวา เมื่อฮอลันดากลับมาปกครองชวา ก็ยังคงใช้นโยบายเกี่ยวกับที่ดินของแรฟเฟิลส์ แต่มีการปรับเปลี่ยนนโยบายบ้าง นโยบายดังกล่าว มีส่วนทำให้ภายในสังคมชวาเริ่มมีความเคลื่อนไหว ซึ่งจะนำไปสู่การเกิดสงครามชวา (Java War) ใน ค.ศ.1825-1830 ด้วย

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้

ทำให้เข้าใจถึง:

1. ปัจจัยและบริบททางประวัติศาสตร์ของการที่อังกฤษเข้าปกครองชวา
2. บทบาทและนโยบายของเสดคมฟอร์ด แรฟเฟิลส์ในการปกครองชวา
3. ทักษะและปฏิกิริยาของคนพื้นเมืองต่อนโยบายและการปกครองของแรฟเฟิลส์